

si ageretur de personis valde potentibus) Episcopum certiorare eiusque consilio stare oportebit. Vide dicta *art. praec. n. 549 et seq.* et S. Lig. (*Hom. Ap. Tr. VII. C. IV n. 31*).

CAPUT XXI.

De parochis quoad discordias sopiendas et pacem inter inimicos componendam.

563. *Notitia habita alicuius discordiae, debetne semper parochus operam suam interponere?* Negative; sed solum quando de re valde momentosa agatur, et parochi interventus utilis et necessarius esse videatur.

564. *Quid si discordia sit occulta?* Tunc parochus caute procedat, neque facile offensorem advocet; ne forte suspicetur partem offensam rem ei detulisse, et sic animi magis magisque exacerbentur. Mulieres speciatim recurrere solent ad parochum cum mille querimoniis. Parochus non facile credat; ordinarie enim exaggerant, et saepe ipsae et non alii in culpa sunt. Illas ad patientiam, maxime vero ad occasionem non dandam adhortetur; et fere in quovis casu, saltem donec res notoria non evaserit, a personali interventu absteat.

565. *Quid si de iurgiis foeminarum res sit?* Practice ex parochi interventu nihil boni obtineri solet; illae enim rationes parum intelligunt, et aliunde *non est ira super iram mulieris.*

566. *Quid si discordia ab aliqua prava consuetudine ortum habuerit, v. g. inter iuvenem et genitores puellae ab eo seductae?* Tunc curabit quidem parochus ut discordiae excessus evitentur, sed cavebit ne pax ita firmetur, ut pristina consuetudo prava renovetur.

567. *Quinam est modus practicus pacem componendi?* Discordiae notitia habita, parochus (si videat operam suam esse interponendam) illico, nullaque interiecta mora (maxime si magni excessus intra breve tempus reformi-

dandi sint), advocare debet litigantes (aut ad illos se conferre), eosque audire; sed seorsim. Bene erit si parochus (alios etiam caute interrogando) verum rei statum cognoscat; sed, quamvis animadverterit quis rationem habeat, ab hoc iudicio suo proferendo (nisi forte agatur de re evidentissima) non solum cum litigantibus sed etiam cum aliis omnino absteat, nec litigantes de mendaciis redarguat; secus enim periculum adesset, ne contra illum ipsum ira excandescere inciperent. Parochus itaque ad modum non iudicis sed patris procedat, totusque in eo sit ut pericula et damna tum corporalia tum spiritualia, quorum discordia ferax est, partibus ostendat, illasque ad pacem inducat. Uno verbo parochus palam faciat non eo animo se ingerere ut facta praecedentia iudicet aut puniat; bene vero ut malas consequentias, quae in posterum ex discordia accidere possent, praeveniatur et impediatur. Si tamen ageretur de viduis aut pupillis inique oppressis, aut de parochianis offensis a personis exteris; tunc eorum partes apertius tueri posset. Interdum expedit ut per tertiam personam reconciliationem procuret. Si pars laesa in reparatione exigenda (quae reapse ei debeat) firma remaneat, parochus curabit ut offensor illam praestet. Si reparatio pacifice obtineri nequeat, et una pars tribunalia adire velit; tunc parochus (nisi agatur de dictis pupillis etc.) id expresse non approbet; et, sin minus dissuadeat, saltem passive se habeat. Si partes ad pacem coram parochis firmandam se induxerint, non est permittendum ut de iniuriis praeteritis verba faciant (ne discordia renovetur); sed exigendum dumtaxat ut super omnia lapidem (ut vulgo dicitur) ponant, et sic in christiana pace et charitate conversentur. Notandum denique quod si compositio rerum temporalium divisionem vel pecuniae solutionem in posterum exequendam respiceret; tunc compositio ipsa in scriptis, atque ita ut vere valida sit, peragi debet; secus enim facile lis renovari posset, et ordinarie de solis verbis non est fidendum.

CAPUT XXII.

De parcho quoad adiutores sibi adiungendos,
et speciatim quoad vicarium,
seu (ut nos dicimus) capellanum.

568. *Habetne parochus revera obligationem istam et quando?* Affirmative, si eius personalis opera populi necessitatibus non sufficiat. Ad hoc etiam ab Episcopo cogi potest, dicente Tridentino (*Sess. XXI. iv*): « Episcopi, « etiam tamquam Apostolicae Sedis delegati, in omnibus « Ecclesiis parochialibus vel baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere ecclesiasticis sacramentis ministrandis, et cultui « Divino peragendo, cogant Rectores, vel alios ad quos « de iure pertinet, sibi tot sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot sufficiant ad sacramenta exhibenda et cultum « Divinum celebrandum ». Vide dicta *n. 71. 197. 490.*

469. *Quid si in dioecesi, ubi sacerdotes satis abundant, parochus dicat se non posse invenire vicarium, vel alios qui illum coadiuvent?* Si alii ordinarie coadiutores inveniant, tunc parochus culpae propriae tribuat si illos invenire nequeat. Ratio enim facile est quia congruam retributionem eis dare non vult, vel quia nimis asper procedit etc. Avaritiam expellat, bonisque modis se gerat, et coadiutores non deerunt. Vide infra *n. 574.*

570. *Quid si parochus redditus sufficientes in hunc finem non haberet?* S. C. C. (16 Apr. 1639) dixit: « Supposita numerositate populi et tenuitate reddituum « Prioratus, cui adnexa est curam animarum, cogendum « esse ipsum Priorem sibi adiungere pro administrandis « sacramentis et cultui Divino peragendo, sacerdotem; « eique subministranda esse per populum ad vitam sustentandam necessaria ». Caeterum Benedictus XIV. (*Instit. XCIV. 7*) notat, non valere excusationem eorum,

qui dicunt non habere media praebendi alimenta et stipem vicario, dum interim consanguineos alunt, et forsitan pro iisdem capitalia accumulunt.

571. *Quid notandum circa vicarii electionem?* In hoc parochus cautissime procedat; non solum enim considerare debet an corporis viribus polleat; sed etiam, imo praecipue, utrum quoad mores de ipso plene fidendum sit; nec facile sacerdotem iuvenem (etsi sanctum) eligat, si in parochiali domo foeminae iuvenes (v. g. parochi ipsius neptes) adsint. Vae parochis qui in necessitate versantur vicarios perversos aut tolerandi aut dimittendi! Perpendendum est quoque utrum, considerata indole tum parochi tum vicarii, sperari possit quod invicem iugiter bene procedere valeant.

572. *Potestne parochus adsciscere sibi vicarium sine approbatione Episcopi?* Negative. Poterit quidem parochus, inconsulto Episcopo, adsciscere sibi sacerdotem qui illum adiuvet ad breve tempus et in aliqua circumstantia extraordinaria; sed, si agatur de vicario stabili, approbatio Ordinarii exigitur; nec sufficeret si ad confessiones, vel etiam ad praedicationem, esset approbatus. Id decisum fuit, ut videre est apud Vecchiotti (*I. § 86*) et *Monitore Eccl. (IV. I. 221).*

573. *Quid de parcho qui omnia vel fere omnia Vicario committeret?* Vulgare est effatum: *Qui omnia facit per capellanum non satisfacit*; munia enim maioris momenti sunt omnino personalia. Quoad Missam pro populo vide *n. 90.* Quoad sermonem ad populum *n. 132.* Quoad pueros catechizandos *n. 162.* Quoad confessiones audiendas *n. 197* et *223.* Quoad SS. Eucharistiae administrationem *n. 187* et *n. 256.* Quoad assistentiam moribundorum *n. 489.* Quoad matrimonium *n. 443 et sq.* Quoad baptismum *n. 178 III.*

574. *Quomodo se gerere debet parochus erga suum vicarium?* 1º Illum nimis non oneret; et, saltem in casibus extraordinariis, assistentiam moribundorum aliosque

labores cum ipso dividat. 2° Caveat solertissime a quadam invidia, quae valde facile suboritur, si forte parochiani illum laudent, vel eum cum praeferebant advocent, vel ad eius confessionale maiori numero accedant. Quid si parochus ex zelothypia accurrere vellet ipse, quando parochiani non illum sed vicarium desiderant; aut si semper in eo esset ut illum censuraret? 3° Parochus sincero amore vicarium suum diligat, illumque tamquam socium laboris in vinea Domini, et tamquam brachium suum dextrum consideret; et, si in domo parochiali habitet, quoad victum et alia omnia (maxime vero si infirmetur), tamquam fratrem illum habeat. 4° Honore debito illum privatim et publice prosequatur, nec permittat ut quisquam minus reverenter erga eundem se gerat. Quid de parochis qui a vicario servitia, quae sacerdotali dignitati nullo modo conveniunt, exigunt, illoque tamquam vili famulo utuntur? 5° Optimum factu est si parochus deambulando, vel optimates visitando, vel ad infirmos se conferendo, vicarium suum (nisi aliquid obstet) secum habeat. 6° Identidem illum laudet, ut animum sumat. 7° Leves defectus dissimulet, toleret, aut humanissime corrigat. Vigilet tamen (speciatim in primis annis et maxime si foeminae iuvenes in domo parochiali adessent), et si forte aliquid grave deprehendat, de seria correctione cogitet, et interdum de dimissione; quae nihilominus ad casum extremum reservari debet, ne incidat in Syllam dum vult vitare Charybdim; multo magis quia frequentes mutationes nedum admirationi sed etiam scandalo paroeciae esse solent, et tam parochi quam vicarii famae ut plurimum praeiudicant. 8° Cavendum speciatim ne vicarius otiosus remaneat, aut parochianorum domos non vocatus frequentet. Parochus libros opportunos ei tradat, conferentias modo theologicas, modo liturgicas, modo asceticas cum ipso habeat, quin tamen illum tamquam discipulum tractet. 9° Denique (quod supremi momenti est) bonum exemplum ei praebeat.

575. *Quid si parochus propter corporis aut mentis perpetuam infirmitatem iam prorsus inhabilis esset?* Tunc, nisi vicarius Episcopo benevisus iam adsit, coadiutor ab Episcopo ipso nominandus (parochus quoque relictante) assignari potest. Cf. Lucidi (I. III. 274). Vide dicta n. 71 et seq.

CAPUT XXIII.

De parochus quoad scandalum non dandum, bonum exemplum praebeandum, et existimationem sibi procurandam.

576. *Quid de scandalo in parochus?* Scandalum in parochus quid horribile est. Parochus scandalosus gregem, qui ab illo salvari deberet, ad perditionem impelleret; seductiones valde faciliores redderet (dicerent quippe non pauci: Eia age, sic faciamus, quia sic facit etiam parochus); fidei ipsi valde noceret (dicerent enim etiam: Si infernus vere adesset, parochus non ita faceret); non suam paroeciam dumtaxat sed finitimas quoque suis scandalis laederet; denique aliis etiam sacerdotibus, cum maximo religionis damno, praeiudicium inferret; ut enim dicebat S. Augustinus, malevoli dum ab uno sacerdote crimen admitti vident, *instant, satagunt, ambiunt ut de omnibus hoc credatur.*

577. *Scandalum consistitne solum in delictis?* Negative; sed consistit etiam in imprudentiis, quae male suspicandi occasionem praebent.

578. *Quid de parochus qui diceret: Sum ruri, sum in montibus: parochiani sunt simplices et ignorantes; non oportet ut multas cautelas adhibeam et paulo liberius procedere possim?* Parochus qui sic diceret, quam maxime se illuderet. Rustici malitiosissimi sunt, atque ad suspectus concipiendos, imo ad res sinistre prorsus interpretandas, sunt multo magis proclives quam cives.